

Hokksund , 3. november 2014

Isaac Norges svar på Høring - Utdanning og forskning i spesialpedagogikk – veien videre, rapport fra Ekspertgruppen for spesialpedagogikk

Isaac Norge arbeider for et godt tilbud til barn, unge og voksne med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

Isaac Norge er svært glad for at ekspertgruppen anbefaler at det satses på etter – og videreutdanning for pedagoger, spesialpedagoger og lærere i ASK. Tilbudet bør også gjelde barnehagelærere, logopeder og PP-rådgivere. Behovet for denne typen utdanning er så stort, at det bør gis tilbud i alle deler av landet. Pr. i dag har vi kun ett betalingsstudie i Norge, ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold. Denne typen utdanning må være på lik linje med andre etter- og videreutdanninger, og ikke organiseres som betalingsstudie.

Isaac Norge er svært opptatt av at studentene som nå og i framtida tar utdanning som lærere og barnehagelærere, må få kunnskap om ASK inn i grunnutdanningen. Dette må inngå både som en del av kunnskapen om tilpasset opplæring og inkludering, men og som ledd i de spesialpedagogiske emnene. Elever som bruker ASK har behov for tilpasset opplæring for å kunne delta aktivt og uttrykke seg muntlig. For de elevene som ikke har lærevansker og bruker ASK, må ASK være en del av den tilpassete opplæringen i alle fag. Det forutsetter at allmennlærere og faglærere har kunnskap om ASK.

Da tidlig innsats og forebygging er sentrale kompetansebehov i både barnehage- og grunnskoleopplæringen, er tilpasset opplæring særdeles viktig for denne gruppen slik at de ikke blir forsinket faglig på grunn av at de mangler eller har utilstrekkelig system for å uttrykke seg, for så å få behov for spesialundervisning.

For elever med behov for ASK både som et uttrykksmiddel og for å forstå undervisningen, kan ASK være en del av spesialundervisningen. Praksis er gjerne slik at spesialpedagogene utformer og utvikler det eleven trenger av ASK-materiell, og gjennomfører deler av undervisningen. Deler av timene gjennomføres av assistenter, og da bør også disse ha kompetanse om ASK.

Det er lite kunnskap om ASK i samfunnet, og i barnehage og skole. Siden personer med mangelfull tale som har behov for alternativ og/eller supplement til talen omfatter en sammensatt gruppe, vil det være viktig at kunnskap om ASK brukes på alle arenaer. Dette er avgjørende for å etablere et godt språkmiljø slik at ASK-brukere utvikler et funksjonelt språk. Tradisjonelt har spesialpedagogikkutdanningene hatt lite om ASK. Kunnskap om ASK er nødvendig delkompetanse i spesialiseringer innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet både i

forhold til språk, syn, utviklingshemming, døvblinde, hørsel, ervervet hjerneskade og lærevanskefeltet. I tillegg er ASK et eget fagfelt.

I rapporten er synspunkt fra ISAAC Norge referert.

ISAAC Norge sier i møtet med ekspertgruppen at opplæring i ASK er en spesialpedagogisk oppgave. Antallet personer som har behov for ASK anslås å ligge et sted mellom 0,4 og 1,2 %. Dette betyr 240 – 720 nye barn årlig, og 4 320 – 12 960 i alderen 1-18 år. Gruppen er stor og uensartet. Organisasjonen mener kunnskap om ASK bør være en del av den spesialpedagogiske grunnutdanningen slik at spesialpedagogene:

- *har kjennskap til ulike kommunikasjonssystemer*
- *kan foreta utredning*
- *kan legge til rette for og gjennomføre opplæring i ASK*
- *kan legge til rette miljøet i barnehage og skole for å støtte språklig, faglig og sosial utvikling*
- *har veiledningskompetanse*

Dette behovet er ikke tatt med videre i utvalgets oppsummering på s. 39, og heller ikke videre i ekspertutvalgets anbefalinger. Vi mener at det er viktig at behovet for ASK-kompetanse blir trukket fram, tatt i betraktning at gruppen med mennesker som ikke har funksjonell tale er stor. Den omfatter barn, ungdom og voksne i barnehage, grunnskole og voksenopplæring.

Kunnskap og kompetanse knyttet til ASK bør gjennomsyre alle spesialpedagogikkutdanningene i Norge. Dette må også gjelde for bachelorutdanningen i spesialpedagogikk.

Ekspertgruppen anbefaler at det satses på å etablere en masterutdanning i ASK gjennom et nordisk samarbeid. Initiativet til en slik nordisk mastergradsutdanning kan foretas av Høgskolen i Buskerud og Vestfold som allerede har kompetanse på fagområdet. Isaac Norge har et sterkt ønske om master i ASK, og er svært glad for at ekspertgruppen anbefaler dette.

Isaac Norge mener også at ASK må bli en av de framtidige spesialiseringene innenfor spesialpedagogikk, slik at det kommer inn i strekpunktene i kap.7.13.

	Hørsel og kommunikasjon
	Spesifikke lærevansker
	Språk- og talevansker (logopedi)
Nytt	Alternativ og supplerende kommunikasjon
	Synshemming
	Døvblindhet
	Sosiale og emosjonelle vansker
	Utviklingshemming

Det bør altså kunne tas master i spesialpedagogikk med spesialisering i ASK ved Universitetet i Oslo, på lik linje med de spesialiseringer innenfor spesialpedagogikk som er nevnt i rapporten. Her savnes også ervervet hjerneskade.

Ekspertgruppen skriver at det er behov for forskning innenfor audiopedagogikk, logopedi, synspedagogikk, utviklingshemning, voksne med funksjonshemninger/funksjonsvansker og livsløpsperspektivet. Forskningen må skje i samarbeide med internasjonale fagmiljø/forskernettverk. Det er også kunnskapshull og behov for forskning innenfor ASK-feltet.

Hverken Universiteter og høyskoler, statlige utdanningsmyndigheter, kommuner og fylkeskommuner, PPT, Statped eller brukerorganisasjonene FFO, NFU, Norsk logopedlag, NAF eller Utdanningsforbundet trekker fram noe behov for kompetanse på Alternativ og supplerende kommunikasjon. Skyldes det at de fleste som har svart ikke kjenner til ASK slik at de da heller ikke tenker at det er en nødvendig kompetanse?

På s. 31 trekkes behovet for spesialpedagogisk kompetanse i fht voksenopplæring frem. ISAAC Norge mener ASK må inn som en kompetanse på lik linje med de andre kompetansene som nevnes. Dette med tanke på blant annet at en økende gruppe innenfor voksenopplæringen er mennesker som rammes av slag og mister hele eller deler av taleevnen. Livskvalitet er et begrep som blir knyttet til behovet for mer spesialpedagogisk kompetanse. Siden god livskvalitet henger sammen med muligheten til å kommunisere, er det naturlig at ASK blir nevnt eksplisitt her.

På s. 31 står det om de spesialpedagogiske utdanningenes kompetanseutveksling med helse- og omsorgssektoren. Her bør ASK inn som et av fagområdene som nevnes. Mange assistenter i skole og barnehage har en annen fagutdanning. De jobber ofte med barn med funksjonsnedsettelse, og med det også kommunikasjonsvansker, og de har gjerne ansvaret for disse barna i hoveddelen av timene. Derfor er det viktig at de har kompetanse på ASK, slik at barna får hjelp til å kommunisere ved hjelp av ASK også når spesialpedagogen ikke er til stede.

S. 131: Tabell 8.3. FoU-områder/-prosjekter ved UH-institusjonene. Her er ASK plassert under utviklingshemning ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold. Da ASK går inn i alle områdene i tabellen blir det feil å legge det som et underområde til utviklingshemning.

Ekspertgruppen mener emnene tilpasset opplæring, inkludering og spesialpedagogikkens forebyggende aspekt, inklusive breddekompetanse må vektlegges sterkere i barnehagelærerutdanningen (BLU) og grunnskolelærerutdanningen (GLU). ISAAC Norge mener, at for elever med behov for ASK er det helt avgjørende for deres inkludering, forebygging og tilpassede opplæring at det finnes ansatte med kunnskap om ASK.

Med vennlig hilsen

Torunn R. Borgersen

Torunn R. Borgersen

Leder ISAAC Norge

Tlf: 92227413

Epost:trb@markvn10.com